

CEDMO
Central European Digital
Media Observatory

CEDMO Trends:

21. vlna očima Medianu

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Aktuální trendy

3 Vnímané vystavení dezinformacím

4 Vnímání aktuálních narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu: CEDMO Trends: *Česká společnost v době změn* (21. vlna)

Termín hlavního sběru dat: 10. 01. 2025 – 26. 01. 2025

Cílová skupina: populace 16+

Způsob výběru respondentů: kvótní výběr

Opora nastavení kvót: ČSÚ

Sledované kvóty: pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023

Metoda sběru: CAWI, panelový výzkum

Celkem platných dotazníků: 2867

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO a dodavatelem společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN jsou Štěpán Žádník a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

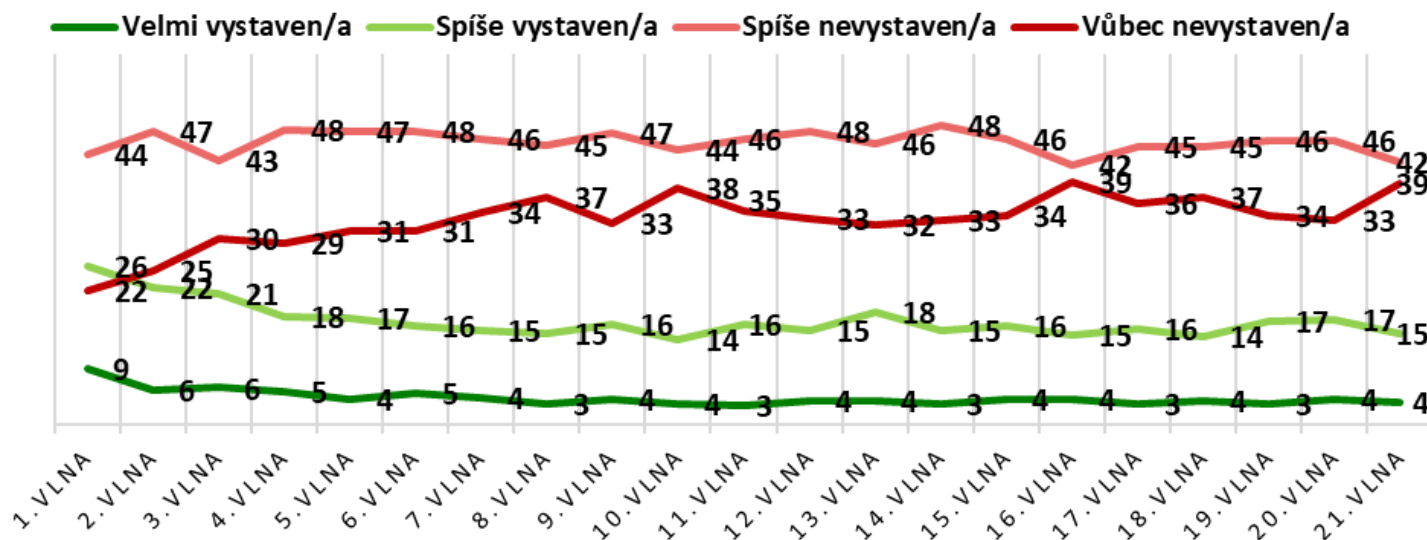
**Národní
plán
obnovy**

2 Aktuální trendy

Aktuální vlna výzkumu opět ukazuje, že většina respondentů se necítí být dezinformacím vystavena. Zároveň se však mezi jednotlivými skupinami obyvatel objevují rozdíly – například lidé se středním vzděláním bez maturity nebo voliči Andreje Babiše se cítí být dezinformacím vystaveni častěji. Výsledky rovněž potvrzují, že většina populace vnímá dezinformace jako bezpečnostní hrozbu a podporuje regulaci médií šířících nepravdivé informace. Povědomí o pravdivých i nepravdivých narativech se mezi respondenty liší, přičemž o dezinformacích má povědomí jen malá část dotázaných.

- V aktuální vlně průzkumu 81 % respondentů uvedlo, že dezinformacím spíše nejsou nebo vůbec nejsou vystaveni. Ve srovnání s předchozím šetřením klesl podíl lidí, kteří tvrdí, že jsou jim „spíše nevystaveni“ (42 %), zatímco se zvýšil počet těch, kteří uvedli, že nejsou vystaveni vůbec (39 %).
- Nejvíce ohroženi dezinformacemi se cítí být lidé se středním vzděláním bez maturity (22 %). Naopak mezi vysokoškolsky vzdělanými je to jen 17 %. Výrazně častěji se jako vystavení dezinformacím vnímají voliči Andreje Babiše (26 %) než voliči Petra Pavla (15 %).
- Celkem 66 % respondentů věří, že šíření dezinformací ohrožuje bezpečnost České republiky. Tento názor zastávají především mladí lidé ve věku 16–24 let (80 %) a ti, kteří se na internetu pohybují několikrát denně (69 %).
- Ačkoliv stále 68 % lidí souhlasí s omezením těchto médií, oproti minulým šetřením dochází k mírnému poklesu podpory regulace. Regulaci častěji podporují ženy (71 %) a mladší věkové skupiny.
- Nejvíce respondentů zaznamenalo narativy týkající se Joe Bidena (54 %) a Bašára Asada (51 %). Naopak většinu nepravdivých informací lidé vůbec nezaznamenali, přičemž nejznámější dezinformaci o vlastnictví ukrajinské půdy zaregistrovalo jen 13 % dotázaných.

3 Vnímané vystavení dezinformacím

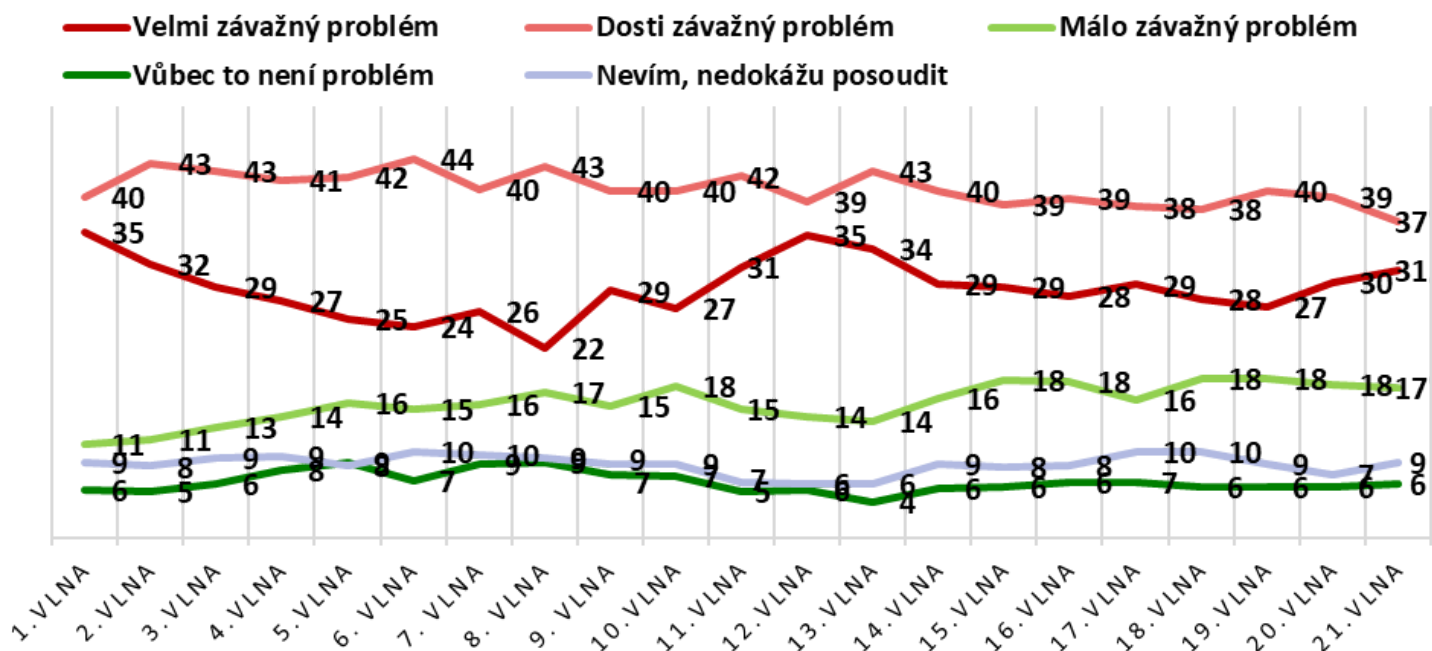

IP02. Do jaké míry jste v uplynulém měsíci podle Vašeho názoru byl/a, anebo nebyl/a vystaven/a účelově šířeným nepravdivým či manipulativním informacím (někdy též označovaným jako „dezinformace“) v médiích?

N=2867

Názor, že dezinformacím v médiích většina respondentů vystavena nebyla (81 % při součtu „spíše nevystaven/a“ + „vůbec nevystaven/a“), převládá i v této vlně výzkumu. V aktuální vlně šetření ve srovnání s předchozí vlnou výzkumu ubylo respondentů, kteří uvádějí, že dezinformacím spíše vystavení nebyli (42 %) a naopak přibýlo těch, kteří uvedli, že dezinformacím nebyli vystaveni vůbec (39 %).

I v aktuální vlně se muži častěji cítí být dezinformacím vystaveni (20 %) než ženy (17 %). Vzdělanostní skupinou, která se dezinformacím cítí být vystavena nejčastěji, jsou lidé se střední školou bez maturity (22 % při součtu „velmi vystaven/a“ + „spíše vystaven/a“). Například z lidí s vysokoškolským vzděláním vystavení dezinformacím deklarovalo 17 %. Častěji se cítí být vystaveni dezinformacím voliči Andreje Babiše z posledních prezidentských voleb (26 %) než voliči Petra Pavla (15 %).

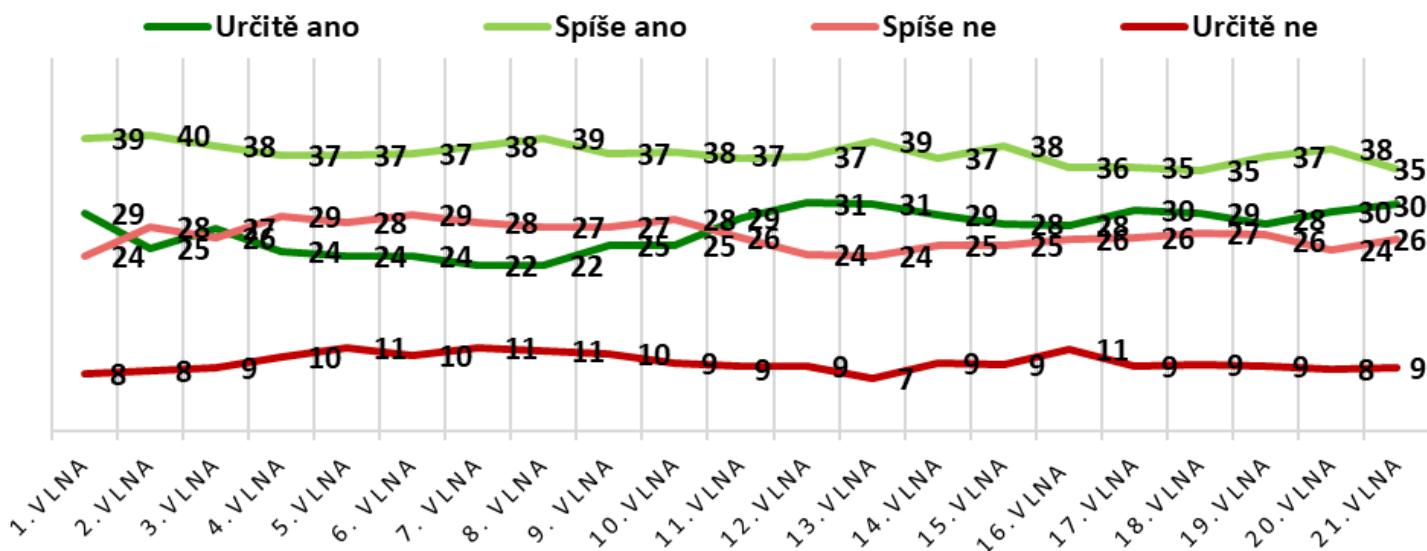
IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

N=2867

S minimálními změnami jsou i křivky odpovědí respondentů hodnotících šíření nepravdivých či manipulativních informací po internetu. Většina stále vnímá šíření dezinformací po internetu jako problematické (68 % při součtu „velmi závažný problém“ + „dostí závažný problém“).

Šíření dezinformací po internetu vnímají jako problém spíše mladší respondenti, v nejmladší věkové kategorii 16-24 let se jedná o 84 % respondentů (při součtu „velmi závažný problém“ + „dostí závažný problém“). Ve věkové skupině lidí starších než 64 let dezinformace jako velmi nebo dosti závažný problém hodnotí 62 % respondentů. Také mezi voliči Petra Pavla z druhého kola prezidentských voleb je více respondentů, kteří šíření dezinformací po internetu považují za problém (88 %), zatímco mezi voliči Andreje Babiše je takových respondentů 55 %.

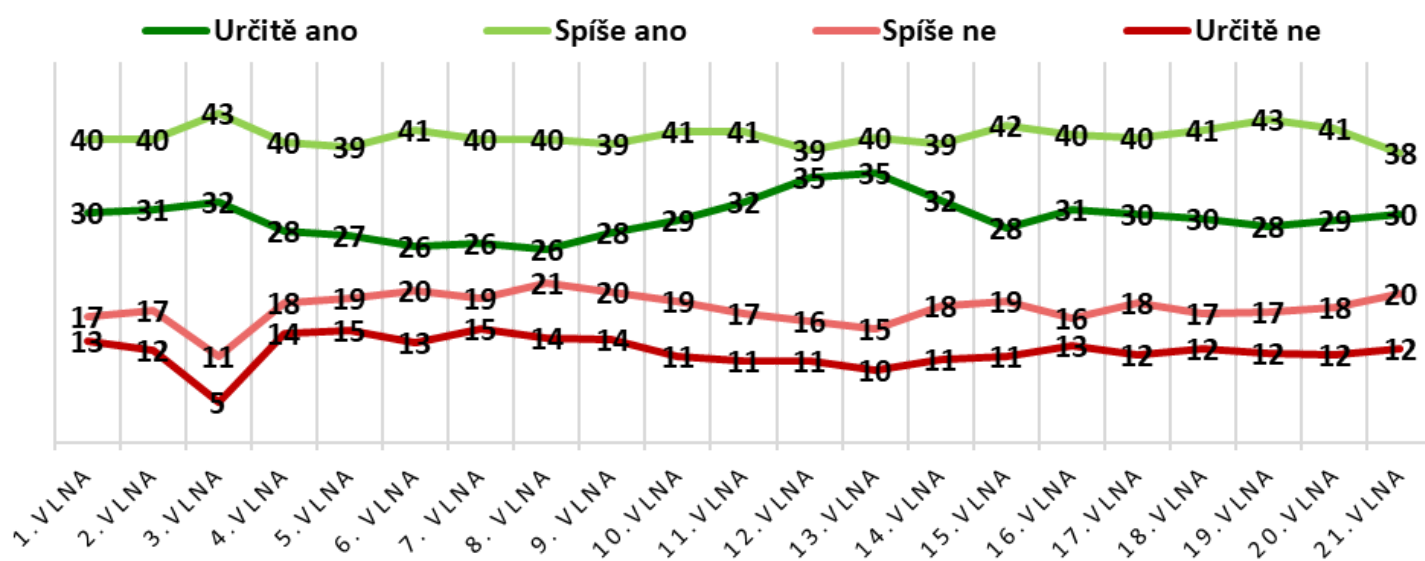
Proti minulé vlně výzkumu se zvýšil počet respondentů, kteří uvedli, že závažnost dezinformací nedokáží posoudit nebo neví (9 %).

IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

Větší část respondentů se stále domnívá, že dezinformace ohrožují bezpečnost České republiky. Myslí si to dvě třetiny z nich (66 % při součtu „určitě ano“ + „spíše ano“). Naopak třetina respondentů tvrdí, že bezpečnost republiky šířením takových informací ohrožena není (34 % při součtu „určitě ne“ + „spíše ne“). Při srovnání s předchozí vlnou výzkumu došlo ke snížení počtu lidí, kteří uvedli, že dezinformace „spíše ohrožují“ bezpečnost České republiky (35 %) a naopak přibýlo těch, kteří uvedli, že dezinformace „spíše ohrožují“ bezpečnost ČR. Že šíření dezinformací bezpečnost České republiky ohrožuje, si myslí hlavně mladší ročníky (80 % v nejmladší věkové kategorii 16-24 let).

S ohrožením bezpečnosti České republiky šířením dezinformací také častěji souhlasí respondenti, kteří se na internetu pohybují „několikrát denně“ (69 %) než ti, kteří se na něm pohybují „jednou denně nebo téměř denně“ (58 %).

IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

N=2867

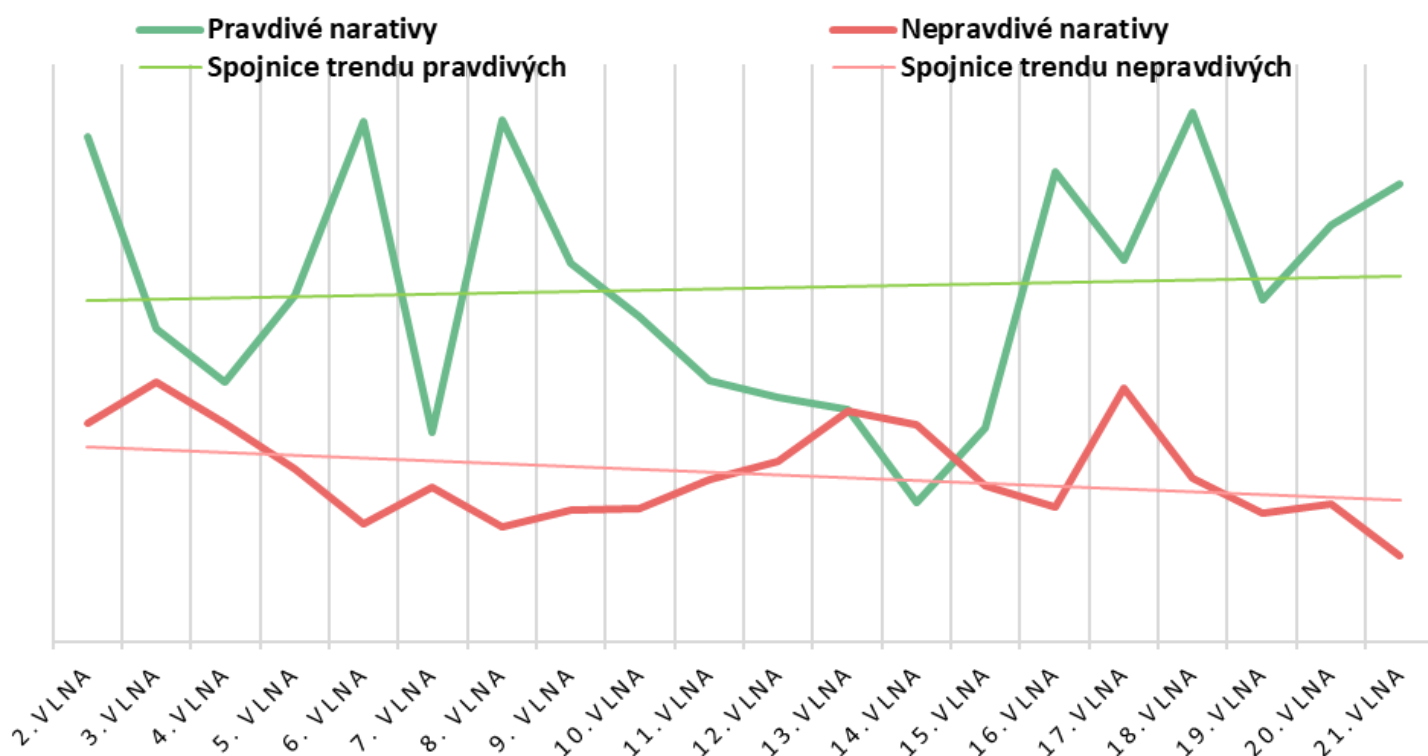
V posledních třech vlnách šetření stoupá počet respondentů, kteří uvádějí, že stát by „spíše neměl“ omezovat média, která šíří nepravdivé či manipulativní informace. Aktuálně si to myslí každý pátý respondent (20 %). Naopak klesá počet respondentů, kteří uvádějí, že by taková média stát „spíše měl“ omezovat (38 %).

Při celkovém pohledu se čísla respondentů nezměnila žádným zásadním způsobem. Že by stát dezinformační média omezovat měl si myslí stále více než dvě třetiny respondentů (68 % při součtu „určitě ano“ + „spíše ano“).

Pro omezování médií jsou častěji ženy (71 %) než muži (64 %) a respondenti z věkové skupiny 16-24 let (79 %).

O správnosti omezování medií šířících dezinformace jsou také častěji přesvědčeni voliči Petra Pavla (82 %) z druhého kola prezidentských voleb než voliči Andreje Babiše (52 %).

4 Vnímaní aktuálních narativů

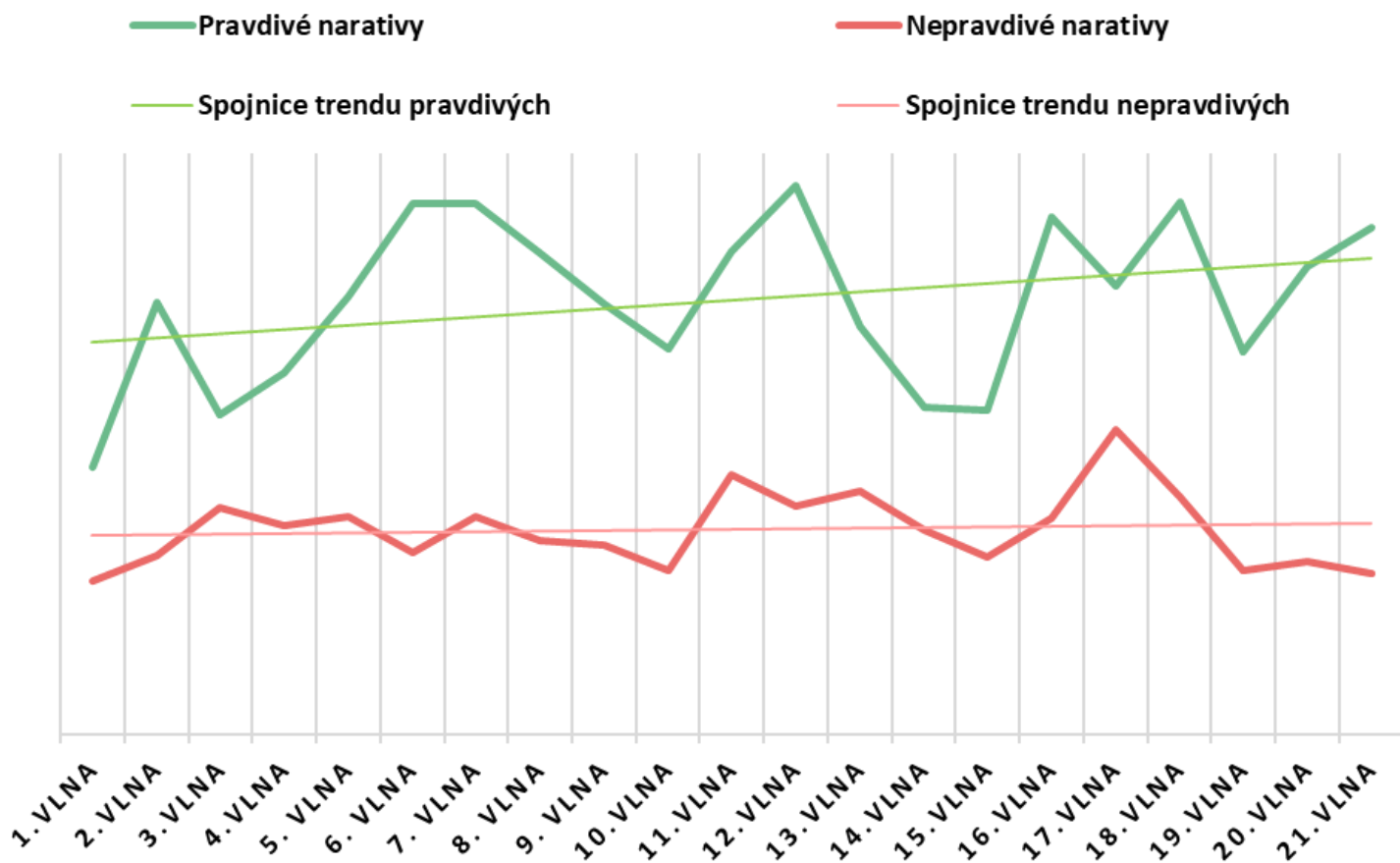

DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. Informacích?

N=2867

Povědomí o pravdivých narativech zvýšilo se oproti minulé vlně opět o něco zvýšilo. Respondenti zaregistrovali hlavně dva pravdivé narativy. Nejvíce respondentů (54 %) zaregistrovalo „*Dosluhující americký prezident Joe Biden navzdory svým slibům omilostnil svého syna Huntera v případech nelegálního získání zbraně a daňových deliktů.*“, jen mírně méně respondentů (51 %) zaregistrovalo narativ „*Bašár Asad byl do Ruska převezen velmi bezpečným způsobem. Kreml v pondělí uvedl, že se ruský prezident Vladimir Putin rozhodl Asadovi poskytnout azyl.*“

Povědomí o nepravdivých narativech bylo v této vlně slabé. U všech narativů tři čtvrtiny a více respondentů uvedlo možnost „*Nezaregistroval/a jsem ji, je to pro mě nová zpráva.*“ Nejpovědomější nepravdivý narativ v této vlně byl „*Většina orné půdy na Ukrajině byla v uplynulých čtyřech letech prodána do rukou zahraničních vlastníků. Zbytek orné půdy spadá do vlastnictví ukrajinských oligarchů.*“, který zaregistrovalo 13 % respondentů.

DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

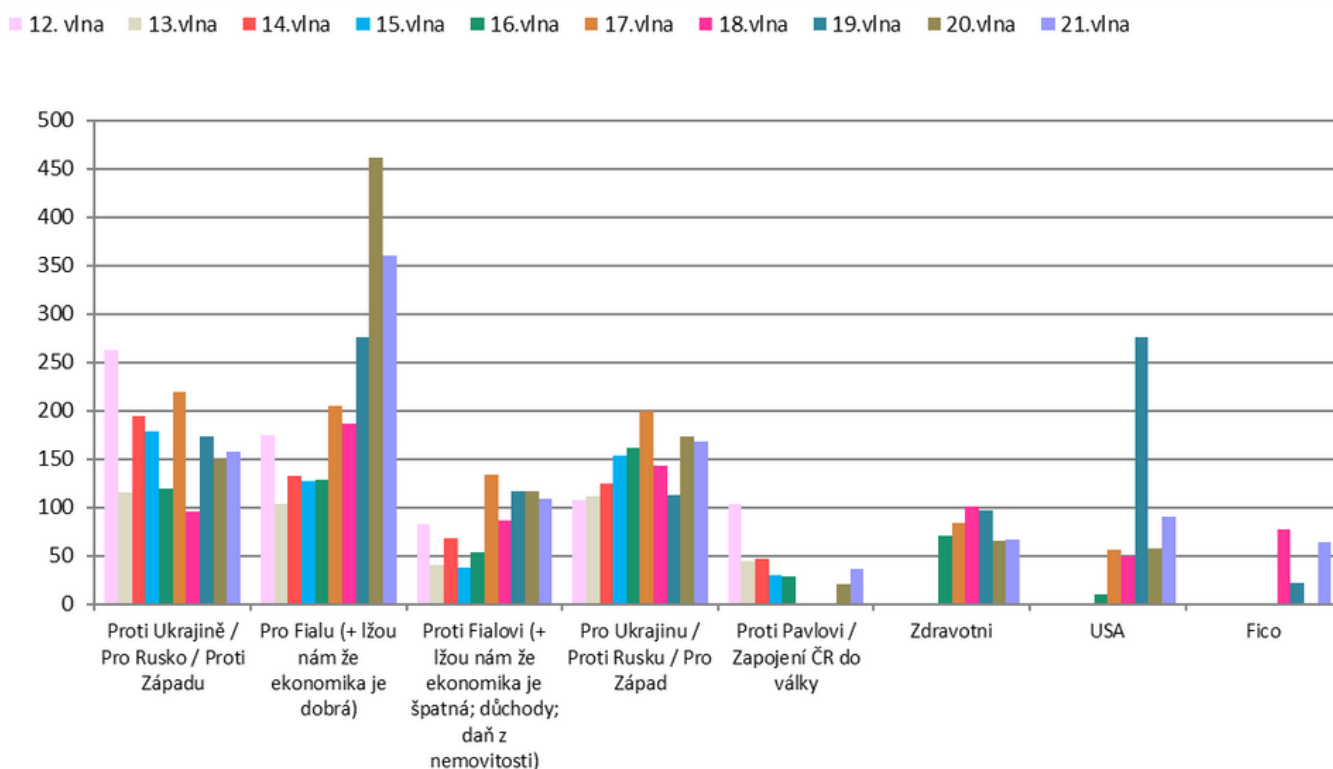
N=2867

Důvěryhodnost pravdivých narativů ve srovnání s minulou vlnou mírně vzrostla, čímž si udržuje stoupající trend. Důvěryhodnost nepravdivých narativů zůstala konstantní. I v této vlně působili všechny pravdivé narativy výrazně věrohodněji než všechny nepravdivé.

Nejdůvěryhodnějším pravdivým narativem bylo, že: „*Dosluhující americký prezident Joe Biden navzdory svým slibům omilostnil svého syna Huntera v případech nelegálního získání zbraně a daňových deliktů,*“ který jako důvěryhodný označilo 71 % odpovídajících. Naopak tím nejméně důvěryhodným pravdivým narativem bylo, že: „*Zhruba 1,2 milionu lidí v ČR platí od ledna v lékárnách nižší částky za léky na recept, což souvisí se změnou administrace ochranného limitu. Většinou se to týká seniorů nad 70 let, kteří užívají pravidelně několik léků,*“ který ale jako důvěryhodný stále označil vysoký počet respondentů (66 %).

Nejdůvěryhodnější nepravdivý narativ, že: „*Vláda Petra Fialy chce povinnými platbami za péči o důchodce v domovech pro seniory zatížit nejen je samotné, ale i jejich rodinné příslušníky. Platby se navíc budou počítat podle nemovitostí, které příbuzní seniorů vlastní,*“ označilo za důvěryhodný 34 % dotázaných.

5 Dezinformace které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaká nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označována jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

N=2867

Ve srovnání s minulou vlnou výrazně klesl počet zachycených dezinformací, které respondenti vyhodnotili jako dezinformace ve prospěch premiéra Petra Fialy (360), počet zachycených dezinformací v jeho neprospěch zůstává podobný jako v minulé vlně výzkumu (109). V aktuální vlně výzkumu jsme také nově zachytili dezinformace týkající se slovenského premiéra Roberta Fica (64).